

**ZAKON
O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O POSEBNIH PRAVICAH ŽRTEV V VOJNI ZA
SLOVENIJO 1991**

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM ZAKONA

Ustava Republike Slovenije v tretjem odstavku 50. člena vojnim veteranom in žrtvam vojnega nasilja zagotavlja posebno varstvo v skladu z zakonom. Eden izmed teh zakonov je Zakon o posebnih pravicah žrtev v vojni za Slovenijo 1991 (Uradni list RS, št. 49/97, 114/06 – ZUTPG in 159/21; v nadaljnjem besedilu: ZPPZV91), ki določa posebne pravice, ki jih zagotavlja Republika Slovenija osebam, ki so v vojni za Slovenijo 1991 kot pripadniki Teritorialne obrambe Republike Slovenije ali organov za notranje zadeve postali invalidi ter jim je na tej podlagi priznan status vojaškega vojnega invalida, in njihovim družinskim članom.

V času osamosvojitvenih dogodkov in vojne za Slovenijo leta 1991 je prišlo tudi do civilnih žrtev, ki so svoje življenje izgubile v nesrečnih okoliščinah dogodkov, povezanih z bojem proti agresorju – JLA in organom za notranje zadeve tedanje SFRJ. Do civilnih smrtnih žrtev je prišlo na krajih, kjer so se odvijali boji oziroma kjer je prišlo do upora prebivalstva proti agresorju. Te žrtve oziroma njihovi družinski člani do zdaj niso bili vključeni v okvir predmetnega zakona.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE ZAKONA

2.1. Namen in cilj

Namen in cilj predloga zakona je omogočiti zakoncem oziroma zunajzakonskim partnerjem, otrokom in staršem civilnih oseb, ki so umrle, bile ubite ali pogrešane zaradi nasilnih dejanj ali prisilnih ukrepov JLA ali organov za notranje zadeve dotedanje SFRJ v času od 24. maja 1991 do 18. oktobra 1991, da lahko uveljavijo pravico do pavšalne odškodnine.

2.2. Načela

Predlog zakona temelji na ustavnem načelu zagotavljanja posebnega zakonskega varstva žrtvam vojnega nasilja v skladu s tretjim odstavkom 50. člena Ustave.

2.3. Poglavitne rešitve

a) Predstavitev predlaganih rešitev

V času osamosvojitvenih dogodkov in vojne za Slovenijo leta 1991 je prišlo tudi do smrtnih žrtev. Družinski člani pripadnikov Teritorialne obrambe Republike Slovenije oziroma organov za notranje zadeve že imajo določene pravice v obstoječem zakonu, predlog pa dodaja novo kategorijo, in sicer družinske člane civilnih žrtev vojne za Slovenijo. Kategoriji sta primerljivi, saj je do civilnih žrtev prišlo zaradi aktivnega upora prebivalcev proti agresiji JLA in organov za notranje zadeve dotedanje SFRJ oziroma zaradi prisotnosti na območju vojnih položajev Teritorialne obrambe Republike Slovenije oziroma organov za notranje zadeve. Zato je treba tudi civilne žrtve šteti v širši kontekst boja proti agresorju.

Predlog zakona tako na enak način omogoča zakoncem oziroma zunajzakonskim partnerjem, otrokom in staršem civilnih oseb, ki so umrle, bile ubite ali pogrešane zaradi nasilnih dejanj ali prisilnih ukrepov JLA ali organov za notranje zadeve dotedanje SFRJ v času od 24. maja 1991 do 18. oktobra 1991 in so imele v tem času stalno prebivališče na območju današnje Republike Slovenije, da uveljavijo pravico do pavšalne odškodnine. Predlog zakona tako določa nove upravičence do pavšalne odškodnine. Po razpoložljivih podatkih je bilo v času vojne za Slovenijo leta 1991 sedem civilnih žrtev. Predlog zakona določa tudi rok za uveljavitev pravice, ki je identičen roku, določenem za ostale upravičence do pavšalne odškodnine, torej šest mesecev od uveljavitve novele zakona.

b) Način reševanja

Vložene zahteve bo reševala pristojna upravna enota.

c) Normativna usklajenost predloga zakona

Predlog zakona je usklajen z veljavnim pravnim redom Republike Slovenije.

d) Usklajenost predloga zakona

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNOFINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona ima finančne posledice. Glede na ocenjeno število možnih upravičencev, od tega približno 15 otrok in deset zakoncev ter staršev civilnih žrtev vojne, bosta za ta namen v Proračunu Republike Slovenije zagotovljena približno dva milijona EUR. Transferi vojnim invalidom, veteranom in žrtvam vojnega nasilja.

Predlog zakona nima finančnih posledic za druga javna finančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Sredstva za izvajanje predlagane dopolnitve zakona bodo v Proračunu Republike Slovenije za leto 2022 zagotovljena z razporeditvijo pravic porabe iz sredstev splošne proračunske rezervacije. Za naslednja proračunska leta se bodo sredstva načrtovala znotraj finančnega načrta pristojnega resorja ob pripravi proračunov, skladno z javnofinančnimi predpisi.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravom Evropske unije. V primeru predloga tega zakona gre za specifično ureditev, zato primerjalno pravni pregled ni mogoč.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona nima posledic glede postopkov oziroma poslovanja javne uprave in pravosodnih organov.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona nima posledic pri obveznostih strank.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

Predlog zakona ima posledice za socialno področje. Izboljšuje socialni položaj upravičencev.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic za dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Predlog zakona nima posledic za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa

a) Predstavitev sprejetega zakona:

Sprejeti zakon bo Ministrstvo za obrambo predstavilo na svojih spletnih straneh.

b) Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa:

Izvajanje sprejetega zakona bo spremljalo Ministrstvo za obrambo. Metodologija za spremljanje doseganja ciljev ni predvidena.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

/

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA

Ker gre za manjšo spremembo zakona, javnost pri pripravi predloga ni sodelovala.

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN

Zunanji strokovnjak oziroma pravna oseba pri pripravi predloga zakona ni sodelovala.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

- mag. Matej Tonin, minister za obrambo,
- mag. Janez Žakelj, državni sekretar na Ministrstvu za obrambo,
- Rok Janez Šteblaj, direktor Uprave Republike Slovenije za vojaško dediščino,
- Igor Nered, sekretar, Kabinet ministra.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o posebnih pravicah žrtev v vojni za Slovenijo 1991 (Uradni list RS, št. 49/97, 114/06 – ZUTPG in 159/21) se v 1. členu v prvem odstavku za besedilom »družinskim članom« doda besedilo »ter družinskim članom civilnih oseb, ki so umrle, bile ubite ali pogrešane zaradi nasilnih dejanj ali prisilnih ukrepov JLA ali organov za notranje zadeve dotedanje SFRJ v času od 24. maja 1991 do 18. oktobra 1991 in so imele v tem času stalno prebivališče na območju današnje Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: civilne žrtve)«.

2. člen

V 2. členu za četrtem odstavkom doda nov, peti odstavek, ki se glasi:

»Upravičenci do pavšalne odškodnine so tudi družinski člani civilnih žrtev. Med družinske člane civilnih žrtev se štejejo otroci, ne glede na njihovo starost v času smrti starša, starši in zakonci oziroma zunajzakonski partnerji, ki niso sklenili nove zakonske zveze oziroma zunajzakonske skupnosti. Vsaj tri leta trajajoča življenjska skupnost, ki je po predpisih o zakonski zvezi in družinskih razmerjih izenačena z zakonsko zvezo, ima po tem zakonu enake pravne posledice kot zakonska zveza. Če je oseba s statusom upravičenca do odškodnine umrla, pripada pavšalna odškodnina njenim dedičem prvega dednega reda po predpisih, ki urejajo dedovanje.«.

3. člen

V 3.a členu se v prvem odstavku za besedilom »tega zakona« doda besedilo »in starši civilnih žrtev ter zakonci civilnih žrtev oziroma zunajzakonski partnerji civilnih žrtev, ki niso sklenili nove zakonske zveze oziroma zunajzakonske skupnosti«.

V drugem odstavku se za besedilom »tega zakona« doda besedilo »in otroci civilnih žrtev«.

Za tretjim odstavkom se doda nov, četrti odstavek, ki se glasi:

»Osebi iz petega odstavka 2. člena tega zakona se pavšalna odškodnina iz prvega in drugega odstavka tega člena zmanjša za morebitno že prejeto odškodnino, prejeto na podlagi drugega zakona oziroma iz naslova izvensodne poravnave.«.

PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

4. člen

Zahtevo za priznanje pavšalne odškodnine na podlagi zakona lahko vložijo upravičenci iz novega petega odstavka 2. člena zakona v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.

5. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

Kot upravičence do posebnih pravic, in sicer do pavšalne odškodnine, po tem zakonu se določi tudi družinske člane civilnih oseb, ki so umrle, bile ubite ali pogrešane zaradi nasilnih dejanj ali prisilnih ukrepov JLA ali organov za notranje zadeve dotedanje SFRJ v času od 24. maja 1991 do 18. oktobra 1991 in so imele v tem času stalno prebivališče na območju današnje Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: civilne žrtve).

K 2. členu

Med upravičence do pavšalne odškodnine se na enak način kot družinske člane padlih uvrsti tudi družinske člane civilnih žrtev. Med družinske člane civilnih žrtev se šteje njihove otroke, starše in zakonce oziroma zunajzakonske partnerje, ki niso sklenili nove zakonske zveze oziroma zunajzakonske skupnosti. Zunajzakonska skupnost je življenjska skupnost, ki je trajala vsaj tri leta.

Predlog zakona upošteva tudi dejstvo, da je zaradi časovne oddaljenosti tedanjih dogodkov nekaj družinskih članov že umrlo, zato daje pravico do nove pavšalne odškodnine po tem zakonu tudi njihovim dedičem prvega dednega reda, v skladu s predpisi, ki urejajo dedovanje.

K 3. členu:

S predlagano dopolnitvijo se družinskim članom civilnih žrtev prizna pavšalna odškodnina v enaki višini in pod enakimi pogoji kot družinskim članom padlih, in sicer za starše civilnih žrtev ter zakonce civilnih žrtev oziroma zunajzakonske partnerje civilnih žrtev, ki niso sklenili nove zakonske zveze oziroma zunajzakonske skupnosti, v višini 50.000 EUR, za otroke civilnih žrtev pa v višini 100.000 EUR.

Pavšalna odškodnina iz prvega in drugega odstavka 3.a člena se zmanjša za morebitno že prejeto odškodnino, prejeto na podlagi drugega zakona oziroma iz naslova izvensodne poravnave.

K 4. členu:

Določi se rok za vložitev zahteve za pridobitev pravice do pavšalne odškodnine. Rok je šest mesecev od uveljavitve zakona in je prekluzivne narave.

K 5. členu:

Določi se začetek veljavnosti zakona, in sicer petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

1. člen

Ta zakon določa posebne pravice, ki jih zagotavlja Republika Slovenija osebam, ki so v vojni za Slovenijo 1991 kot pripadniki Teritorialne obrambe Republike Slovenije ali organov za notranje zadeve postali invalidi ter jim je na tej podlagi priznan status vojaškega vojnega invalida (v nadaljnjem besedilu: vojaški vojni invalidi) in njihovim družinskim članom.

Za posebne pravice iz prejšnjega odstavka se štejejo:

- doživljenjska mesečna renta (v nadaljnjem besedilu: renta),
- odškodnina po posebnem zakonu, ki ureja poplačilo vojne odškodnine (v nadaljnjem besedilu: odškodnina),
- štipendija in druge pravice iz tretjega odstavka 2. člena tega zakona, ki pripadajo otrokom oseb padlih v vojni za Slovenijo 1991 ali umrlih za posledicami poškodb, dobljenih v tej vojni (v nadaljnjem besedilu: otroci padlih),
- pavšalna odškodnina po tem zakonu (v nadaljnjem besedilu: pavšalna odškodnina).

2. člen

Upravičenci do rente so vojaški vojni invalidi, ki so utrpeli poškodbe v vojni za Slovenijo 1991 in jim je odstotek invalidnosti ugotovljen trajno.

Upravičenci do odškodnine so zakonski in zunajzakonski partnerji padlih, ki niso sklenili nove zakonske zveze oziroma zunajzakonske skupnosti ter starši padlih. Vsaj tri leta trajajoča življenjska skupnost, ki je po predpisih o zakonski zvezi in družinskih razmerjih izenačena z zakonsko zvezo, ima po tem zakonu enake pravne posledice kot zakonska zveza. Če je oseba s statusom upravičenca do odškodnine umrla, pripada njenim dedičem prvega dednega reda po predpisih, ki urejajo dedovanje, pavšalna odškodnina.

Upravičenci do štipendije in prednosti pri sprejemu v dijaški oziroma študentski dom ter pravice do kritja stroškov šolske malice so otroci padlih, ki se redno šolajo oziroma imajo status študenta, vendar najdalj do 27. leta starosti.

Upravičenci do pavšalne odškodnine so tudi otroci padlih, ne glede na njihovo starost v času smrti starša.

3.a člen

Osebe iz drugega odstavka 2. člena tega zakona imajo pravico do pavšalne odškodnine v višini 50.000 eurov.

Osebe iz četrtega odstavka 2. člena tega zakona imajo pravico do pavšalne odškodnine v višini 100.000 eurov.

Osebi iz drugega in četrtega odstavka 2. člena tega zakona se pavšalna odškodnina iz prvega in drugega odstavka tega člena zmanjša za morebitno že prejeto odškodnino, prejeto na podlagi tega ali drugega zakona oziroma iz naslova izvensodne poravnave, pri čemer se v pavšalno odškodnino ne všteva štipendija iz 4. člena tega zakona.